
Raadsvergadering

Agendanummer:

Onderwerp: Beleidskader duurzaamheid 'DuurSAMEN 2024-2030'

Steenbergen; 26 maart 2024

Aan de raad,

1. Inleiding

Het college heeft Duurzaamheid opgenomen als een van prioriteiten in het College Actie Programma. Om uitvoering te geven aan deze prioriteit wordt een programma Duurzaamheid ingericht. Dit programma bestaat uit:

1. Een beleidskader:
Hierin zijn de gemeentelijke ambitie en de korte- en middellange termijn doelen (tot 2030) geformuleerd waaraan het programma uitvoering geeft. Dit is de paraplu waaronder vanuit het programma activiteiten en projecten worden opgepakt.
2. Het uitvoeringsprogramma:
Hierin wordt aangegeven wat we concreet gaan doen aan activiteiten en projecten om onze doelen te behalen.
3. Het programmaplan:
Geeft een weergave van het programmamanagement en hoe we organisatorisch en financieel uitvoering gaan geven aan het programma.

Voor u ligt het beleidskader Duurzaamheid 2024-2030 "Steenbergen DuurSAMEN". Tijdens de informatieavond van 2 april heeft u hier mondeling toelichting op gekregen en de gelegenheid gehad om een goed beeld te vormen van het vast te stellen beleidskader Duurzaamheid.

Na akkoord op het beleidskader door de raad, worden ook de beleidsuitvoeringsplannen en het programmaplan door het college vastgesteld. Hiervan wordt u door middel van een raadsinformatiebrief op de hoogte gebracht.

2. Achtergrond

Als gemeente Steenbergen dragen wij, net als andere gemeenten, de verantwoordelijkheid om onze leefomgeving goed over te dragen aan de volgende generaties. De afstand tot de natuur is echter in de loop der jaren toegenomen, mogelijk doordat we de natuur als vanzelfsprekend beschouwen of haar kwetsbaarheid hebben onderschat. De waarde van deze natuur gaat verder dan alleen het behalen van klimaatdoelen; het raakt ook het welzijn en de gezondheid van onze inwoners.

In het coalitieakkoord 2022-2026 'van ambitie naar actie' staat de noodzaak beschreven om inspanningen te leveren voor het behalen van het 'verdrag van Parijs'. Dit kan op verschillende manieren zoals: het betaalbaar en aantrekkelijk maken van duurzaamheidsmaatregelen, inzetten op alternatieve groene energiebronnen, verduurzamen van de eigen organisatie, inzetten op klimaatadaptatie en biodiversiteit, en regionale samenwerking.

Er wordt een programma ingericht om hieraan uitvoering te geven. Onderhavig beleidskader is de 'paraplu' waaronder vanuit het programma activiteiten en projecten zullen worden ontplooid. Het beleidskader schetst de doelen voor de periode tot 2030 die bijdragen aan de ambitie 2050. Ook geeft het richting aan manier waarop we deze doelen gaan bereiken.

3. Overwegingen

Visie en ambitie

Steenbergen is de groenblauwe parel van West-Brabant, waar alle inwoners leven in balans met de natuur. Iedereen neemt verantwoordelijkheid de leefomgeving positief te beïnvloeden zodat de natuur kan blijven voorzien in de behoeften, ook voor toekomstige generaties.

Klimaatneutraal Steenbergen 2050; dat is onze ambitie. Klimaatneutraal betekent integrale balans tussen energieverbruik, energie-opwek, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Om dit te bereiken moeten we als gemeente en als organisatie volledig toekomstbestendig worden, onze organisatie en werkzaamheden zo uitvoeren dat we geen concessies doen aan de leefbaarheid voor komende generaties. Dit is een enorme omslag en uitdaging die we aan moeten en willen gaan.

Programmathema's

Op basis van beleidsmatige onderliggers, landelijk beleid, verdiepende gesprekken en externe specialisten is gekozen om te focussen op vier programmathema's, namelijk:

1. *Energietransitie*
2. *Circulariteit*
3. *Klimaatadaptatie*
4. *Biodiversiteit*

Voor de genoemde programmathema's worden in het beleidskader korte- en middellange termijn doelstellingen geformuleerd die ons op weg helpen in de realisatie van de ambitie 2050.

Uitgangspunten

Met ons beleid sluiten wij aan bij de landelijke ambitie te komen tot een klimaatneutraal 2050. Om recht te doen aan de context van de gemeente Steenbergen te blijven, hanteren wij de volgende lokale uitgangspunten:

- **We zijn ambitieus én realistisch**
We pakken de uitdagingen aan en houden daarbij de realiteit en lokale context in het vizier. We zijn geen koploper en waar nodig leren wij van andere overheden en partijen. Wij stellen realistische doelen die ons stap voor stap in de goede richting helpen.
- **We doen het samen: DuurSAMEN!**
Samenwerken voor een duurzame toekomst is van groot belang. We werken samen met verschillende partijen. Denk aan andere overheden (provincie en Rijk), maar ook aan inwoners, clubs, organisaties en bedrijven. Partijen die onderling samenwerken binnen de gemeente stimuleren en ondersteunen wij.
- **Wij zijn de verandering die we willen zien**

We laten zien dan we een duurzame wereld belangrijk vinden en handelen hiernaar. Hierdoor maken we een verschil en moedigen anderen aan om ons voorbeeld te volgen.

Strategie:

De opgave van de gemeente Steenberg in de landelijke transitie is groot. Om deze goed te bevatten, en de doelen die wij stellen te halen, is duidelijkheid nodig. We houden de focus op stappen die nodig zijn om onze ambitie te behalen. Dit doen we door realistische korte- en middellange-termijndoelen te stellen.

We verdelen de tijd vanaf heden tot aan 2050 in drie perioden. De periode 2024 - 2030, de periode 2030 - 2040 en de periode 2040 - 2050. Dit beleidskader Duurzaamheid betreft de eerste periode: **2024 - 2030**. In deze periode hanteren wij de volgende vier strategieën:

- **We werken langs 2 sporen**
  1. Extern gerichte activiteiten om veranderingen in de samenleving te stimuleren, o.a. de uitvoering van diverse landelijke regelingen. (Programmaliijn 1)
  2. Intern gerichte activiteiten om onze eigen organisatie en reguliere werkzaamheden te verduurzamen. Duurzaamheidsbeleid wordt richtinggevend voor andere beleidsterreinen. (Programmaliijn 2)
- **Basisprincipes: behouden, voorkomen en herstellen**
 In onze werkzaamheden hanteren we de volgende basisprincipes:
Behouden: beschermen wat 'goed' is en waardevol is voor een toekomstbestendige leefomgeving.
Voorkomen: geen nieuwe situaties creëren die niet aansluiten bij een toekomstbestendige leefomgeving (die later hersteld moeten worden) of die hieraan zelfs afbreuk doen.
Herstellen: continu alert zijn op (koppel)kansen om onwenselijke situaties op te lossen c.q. te herstellen gericht op een toekomstbestendige leefomgeving.
- **Natuurlijke aansluiting bij de organisatie**
 We sluiten met de duurzaamheidsdoelen en ambitie direct aan op de reguliere (geplande) werkzaamheden en dragen direct bij aan de verandering die nodig is in het kader van onze duurzaamheidsopgave. Bij de uitvoering van bestaande plannen zorgen wij dat dit op een groene(re) manier gebeurt. Bij vernieuwing van beleidsregels of handleidingen nemen wij onze (eventueel ontbrekende) duurzaamheidsdoelen op.
- **Grip op de opgave**
 Meten is weten. We willen duidelijkheid in waar we ons bevinden, waar we naartoe gaan en wat de impact is van onze acties. Om dit te bereiken voeren we een nulmeting uit en zetten wij op basis van relevante indicatoren, een monitoringsysteem op.

Operationele doelen 2030 (met verwijzing naar beleidskader):

Algemeen

1. Op korte termijn (2024) implementeren we een systeem voor monitoring en rapportage. (p13)

Energie

2. In 2030 is onze bebouwde omgeving minimaal 55% energieneutraal. (p14)
3. In 2030 zijn de eerste wijkuitvoeringsplannen gereed en is gestart met het aardgasvrij maken van de eerste wijken. Aardgasgebruik is gemeente breed afgenomen. (p15)

4. In 2030 hebben we voldaan aan ons RES-bod en hebben we onze input geleverd voor de RES 2.0. (p16)
5. In 2030 is energiearmoede afgenomen door de inzet van (kleine) energiebesparende maatregelen. (p17)
6. We stimuleren actief de transitie naar emissieloos vervoer en geven zelf het goede voorbeeld. (p17)
7. In 2030 zijn minimaal alle lichte voertuigen van het gemeentelijk wagenpark emissieloos en zwaardere wagens zoveel mogelijk vervangen door emissieloze alternatieven. (p18)
8. In 2030 is het elektrisch materieel van de gemeente vervangen voor emissieloze alternatieven. (p18)

Circulair

9. In 2030 hebben we door samenwerking in de regio een gedegen circulair beleid ontwikkeld en de eerste stappen gezet in een circulaire aanpak. (p20)
10. In 2030 koopt de gemeente Steenberghe voor 50% producten en diensten circulair in. (p21)
11. Bij nieuwe ruimtelijke plannen voor bedrijventerreinen en revitalisering van bestaande bedrijventerreinen houden wij standaard rekening met extra ruimtegebruik voor circulariteit. (p21)
12. We voldoen aan het landelijke grondstoffenbeleid. (p21)

Klimaat

13. We ontwikkelen we een algemene beoordelingsmethodiek voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. (p24)

Klimaatadaptatie

14. De klimaatbestendigheid van onze kernen is in 2030 aanzienlijk verbeterd. (p27)
15. De klimaatbestendigheid van ons agrarisch gebied is in 2030 aanzienlijk verbeterd. (p28)
16. De klimaatbestendigheid van onze natuurgebieden is in 2030 aanzienlijk verbeterd. (p29)
17. We hebben de waterveiligheid van Dinteloord verbeterd en maatregelen genomen om eventuele gevolgschade te beperken. (p29)

Biodiversiteit

18. Er is in 2030 meer ruimte voor de natuur in onze kernen: deze zijn meer natuurinclusief. (p31)
19. Er is in 2030 meer ruimte voor de natuur in ons agrarisch gebied; het agrarisch gebied is meer natuurinclusief. (p32)
20. In 2030 hebben we grote stappen gezet in het realiseren van natuurnetwerken in het buitengebied. (p32)

Participatie

Op de inhoud van het beleidskader en het bepalen van onze lange termijn ambitie en tussentijdse doelen participeren we niet; dit zijn de ambities van het Rijk, doorvertaald naar de gemeente. Zoals de naam van het beleidskader (DuurSAMEN) echter al aangeeft, hebben we iedereen nodig om onze doelen en ambitie te kunnen realiseren. Hiervoor is participatie nodig.

In de uitvoeringsfase participeren we op twee niveaus:

- Op **overkoepelend** niveau:

We gaan met inhoudelijke stakeholders en belanghebbenden in gesprek over hoe we onze ambitie en tussentijdse doelen kunnen realiseren. Denk aan organisaties zoals ZLTO, Natuurmonumenten, Stadlander en de nog op te richten Duurzame Denktank (bestaande uit betrokken inwoners van Steenberg).

- Op **project en activiteiten** niveau

In de realisatie van de operationele doelen uit DuurSAMEN 2030 en de uitvoering van ondersteunende projecten, is participatie van groot belang. Het niveau van participatie binnen de verschillende projecten uit het programma kan uiteenlopend zijn; van 'informereren' tot 'coproduceren/ samenwerken'. Ieder duurzaamheidsproject vraagt maatwerk op het gebied van participatie.

4. Middelen

Programmalijn 1

De uitvoering van de werkzaamheden uit programmalijn 1 worden grotendeels gefinancierd vanuit (1) landelijke regelingen/ budgetten (CDOKE, SPUK NIP, SPUK Energiearmoede), (2) een deel vanuit de algemene uitkering 2019/2020 en (3) reguliere budgetten. Hieronder volgt een opsomming daarvan:

1. Specifieke uitkeringen: Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), namelijk
  - CDOKE = capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (totaal € 1.440.076)
    - Voorschot 2023 € 475.710 (uiterlijk 31 dec 2025 besteed)
    - Voorschot 2024 € 480.025 (uiterlijk 31 dec 2026 besteed)
    - Voorschot 2025 € 484.341 (uiterlijk 31 dec 2027 besteed)
  - NIP = Nationale isolatieprogramma € 596.713, uiterlijk 31 december 2026 besteed;
  - Energiearmoede kwetsbare huishoudens € 658.113 uiterlijk 31 december 2025 besteed;
  - Versnelling natuur inclusief isoleren € 139.595 uiterlijk 31 december 2027 besteed.

Bij deze specifieke uitkeringen (SPUK) dienen de beschikbaar gestelde middelen binnen de vastgestelde periode te worden besteed aan het specifieke doel waarvoor ze zijn toegekend. Indien er na deze periode nog resterende middelen over zijn, dienen deze te worden terugbetaald aan het Rijk. Als er meer is uitgegeven dan de toegewezen middelen, dienen deze aanvullende kosten te worden gedekt vanuit de algemene middelen. Aangezien deze middelen voor een bepaalde periode zijn toegekend in overeenstemming met het landelijk beleid, betreffen het incidentele middelen. Het is verstandig om ook aan de uitgavenszijde zoveel mogelijk incidentele uitgaven te plannen. Dit wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma.

Jaarlijks dienen de uitgaven verantwoord te worden in de SISA-bijlage bij de jaarrekening 2023. Deze verantwoording wordt vervolgens gecontroleerd door de accountant om te verifiëren of de juiste uitgaven correct zijn geboekt.

2. Klimaatmiddelen (via de algemene uitkering 2019 en 2020)

In de jaren 2019 en 2020 zijn er bedragen vanuit de algemene uitkering beschikbaar gesteld voor de realisatie van klimaatdoelstellingen. In de daaropvolgende jaren, inclusief 2023, zijn er uitgaven gedaan voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid, hoewel het merendeel van de middelen nog niet is besteed. Met de vaststelling van het beleidskader DuurSAMEN, de uitwerking van de uitvoeringsprogramma's en een efficiënt ingerichte programmaorganisatie, zullen deze middelen in de komende jaren worden ingezet om de beleidsdoelstellingen te behalen. De concrete uitvoeringsprogramma's zullen hierop volgen.

Het is gebruikelijk om resterende bedragen via resultaatbestemming in de jaarrekening over te hevelen naar het volgende begrotingsjaar. Het is echter niet wenselijk om exploitatiebudgetten continu over te hevelen volgens de regels van budgetoverheveling. Op basis van de voorlopige cijfers van 2023 wordt voorgesteld om een deel van het resterende bedrag van € 339.575 over te hevelen naar 2024. Mocht blijken dat deze middelen niet volledig worden besteed zoals gepland in het komende uitvoeringsprogramma, dan zal het restant uiteindelijk vrijvallen in de algemene middelen. Er is geen verplichting tot terugbetaling aan het Rijk voor deze middelen.

3. Reguliere budgetten

Tevens zijn er binnen de reguliere begrotingsbudgetten structurele middelen gereserveerd voor duurzaamheidsinitiatieven. Met de perspectiefnota 2022-2025 is er een bedrag van € 25.000 structureel vrijgemaakt voor de eerste versie van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid. Deze middelen zijn de afgelopen jaren ingezet voor duurzaamheidsevenementen, promotiemateriaal en het energieloket. Momenteel worden voornamelijk eenmalige middelen door de overheid beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsprojecten, maar het is te verwachten dat er in de toekomst meer structurele budgetten nodig zullen zijn voor duurzaamheidsinitiatieven.

Uitvoeringsprogramma

De specifieke toewijzing van de genoemde middelen wordt nader uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's en het programmaplan, die in april 2024 aan het college zullen worden voorgelegd. In eerste instantie zullen de genoemde middelen worden aangewend, afhankelijk van het type uitgaven. Indien de beschikbare budgetten ontoereikend blijken te zijn, zal er tijdens de komende Tussenrapportage 2024 en bij de perspectiefnota en/of begroting 2025-2028 om aanvullende middelen worden verzocht, zowel voor incidentele als structurele uitgaven. Het is hierbij van belang dat de begrotingen realistisch worden opgesteld om onnodige druk op het begrotingsresultaat te voorkomen.

Programmalijn 2:

De financiën voor programmalijn 2 vallen binnen de reguliere begroting van de desbetreffende werkvelden. Het is de verantwoordelijkheid van het werkveld om ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen tijdig beschikbaar zijn. Het kan dus voorkomen dat de bestaande budgetten mogelijk ontoereikend zijn om de (reguliere) werkzaamheden op een duurzame manier uit te voeren. Om dit aan te pakken, zullen we voortaan van tevoren rekening houden met de benodigde duurzaamheidsmaatregelen in investeringsplannen of bij de uitvoeringsbudgetten (exploitatie). Wanneer het budget ontoereikend is, kan er gekozen worden om 1) minder te doen, 2) goedkopere alternatieven te zoeken, of indien noodzakelijk 3) een verzoek in te dienen voor extra middelen.

Het uitgangspunt is om realistisch te begroten en actie te ondernemen. We zullen stap voor stap en in de tijd werken met de P&C-documenten (perspectiefnota, begroting en tussenrapportage) om de benodigde middelen te reserveren. Op deze manier voorkomen we dat er te ambitieus begroot wordt en dat middelen gereserveerd worden die ook voor andere financiële vraagstukken nodig zijn.

Aangezien het meestal gaat om uitvoerings- of exploitatiebudgetten, heeft het college de bevoegdheid om hierover te beslissen en is een afzonderlijk collegevoorstel voldoende. Indien er extra middelen nodig zijn, wordt voorgesteld om dit mee te nemen in het eerstvolgende P&C-document (perspectiefnota, begroting en tussenrapportage). Indien er een beroep moet worden gedaan op een reserve of als het om een investering gaat, dient dit wel aan de raad te worden voorgelegd.

5. Duurzaamheid

De verduurzamingsopgave is groot en veel verschillende partijen hebben hierin een rol te spelen.

De gemeentelijke rol hierin is essentieel en als gemeente moet we ons realiseren dat ons eigen handelen veel impact heeft; we zijn niet alleen een voorbeeld, maar ook een integraal onderdeel van de oplossing.

Deze omvangrijke veranderopgave overstijgt de capaciteit van één team of individu binnen onze organisatie. Duurzaamheid raakt nagenoeg alle beleidsterreinen, waaronder bijvoorbeeld de bouw van duurzamere woningen, de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte, het stellen van duurzaamheidseisen aan evenementen, horeca en scholen. We staan voor een collectieve uitdaging die een integrale aanpak vereist. Dit beleidskader voorziet in een aanpak hiervoor.

6. Risico's

Het risico bestaat dat de middelen die uiteindelijk beschikbaar worden gesteld door de raad, niet toereikend zijn om de duurzame ambities waar te maken. Dit betreft met name de omslag die nodig is binnen de interne organisatie (programmaliijn 2). Deze kosten zijn vaak ook nog lastig te bepalen en de ervaring zal het wat dat betreft moeten leren. Het voorgelegde beleidskader geeft de gemeenteraad vooral richting en een globale indicatie van waar we staan en op hoofdlijnen naar toe willen.

7. Communicatie/Aanpak

Tijdens de informatieavond van 2 april heeft u een inhoudelijke toelichting gekregen op het beleidskader 'DuurSAMEN 2024-2030'. Met dit raadsvoorstel wordt u gevraagd om een oordeel te geven hierover en de inhoud te onderschrijven. Wethouder Remery en het beleidsteam staan vervolgens voor u klaar om aanvullende en inhoudelijke vragen te beantwoorden. Het beleidskader wordt vervolgens voor de raadsvergadering van 18 april 2024 besluitvormend aangeboden.

Na vaststelling van het beleidskader door de raad zal met de afdeling communicatie worden afgestemd hoe we deze intern in de organisatie laten landen op basis van de communicatie strategie DuurSAMEN.

We communiceren extern aan de hand van concrete acties en projecten op basis van de communicatie strategie DuurSAMEN.

Gedurende de looptijd van het programma worden college en raad geïnformeerd over de voortgang van het programma Duurzaamheid op twee niveaus:

1. voortgang van de projecten en activiteiten in het uitvoeringsprogramma
2. effecten (indicatoren) uit de klimaatmonitor

8. Voorstel

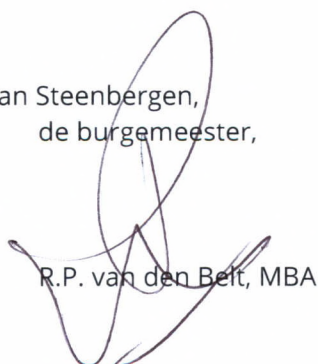
Het Beleidskader Duurzaamheid 'DuurSAMEN' 2024-2030 oordeelsvormend behandelen en de inhoud onderschrijven.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Steenbergen,
de secretaris,

J. van Delden

de burgemeester,

R.P. van den Belt, MBA